

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10.— K pol leta . . . 5.— " četrta leta . . . 2.50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Oklic.

Pevski zbor naše učiteljske Zaveze.

V vrstah naprednega učiteljstva je izredno mnogo dobrega pevskega materiala. Ti šolani pevci in pevke pa so razkropljeni širom slovenske domovine. Stare slovenske pesmi izza djaških let gineva-jo sčasoma v njih spominu, o novih modernih skladbah pa ni pri njih pravega sledu. Publikacije »Glasbene Matice« in zborniki »Novih Akordov« nudijo toliko lepega pevskega gradiva — toda vse gre izveči-na nemo mimo pevajočega učiteljstva. Kolika škoda teh pevskih grli! Vse te raztresene sile je mogoče združiti pod okriljem naše Zaveze v stalni pevski zbor, ki naj ima samostojni pevski odbor, lastna pravila z določenimi poslovnimi pevskim redom in posebni pevski sklad.

Tak pevski zbor z vsakoliki izbranim koncertnim programom bi bil najpomembnejša in najizdatnejša rešna opora nadaljnji izobrazbi učiteljstva na glasbenem polju.

V Zavezi je včlanjenih doslej 35 učiteljskih društev, vsako s približno 40 člani. Ako se prostovoljno zglašijo »Pevskemu zboru učiteljske Zaveze« vsaj od vsakega društva povprečno po 5 članov, bi štela ta napredna učiteljska pevska četa že okrog 200 petje izvršujočih članic in članov. V ta namen pa je treba posebnega pevskega sklada, v katerega bi moral prispevati vsak prijavljenec mesečno vsaj po 1 krono. Ti prispevki bi se uporabljali za razno-ževanje not in za potne stroške k posameznim podeželnim in k skupnim pevskim vajam. V ta sklad pa se bodo pobirali tudi prostovoljni darovi.

V začetku glavnih počitnic bi se do-ložil pevski program, nato pa bi se potom učiteljskih društev razposlal na vse prigla-sene pevske člane notni material v parti-turah z vsemi natančno določenimi glas-

benimi znamenji, kakor jih hoče imeti skladatelj in kakor jih je še posebno označil v svrhu enotnega proizvajanja glavni pevovodja. O božiču vsakega leta naj bi bile skupne predvaje v posamezni deželi pod vodstvom podeželnih pevovodij. O Veliki noči in na dan koncertnega nastopa pa generalna glavna pevska vaja pod vrhovnim vodstvom skupnega pevovodje. Novi člani bi se redoma sprejemali samo v velikih počitnicah še pred razpošiljanjem not. Vsako pesem bi moral sleherni pevec in pevka doobdoba na pamet nastudirati! Skupni pevovodja bi moral imeti polno moč, da odredi pevski nastop tistim, ki ne bi bili za koncert dovolj pripravljeni.

Peli bi se skupno izključno samo moški in mešani zbori, predvsem slovenski, toda brez spremljevanja orkestra. Kadar nastopi orkester v koncertnem vzporodu, da ta ni preveč enoličen, nastopi vsekakor le samostojno pod vodstvom svojega kapelnika. Možno bi bile tudi pevske in in-strumentalne solo točke s spremljevanjem klavirja. Četudi ne vsako, pa vsaj vsako drugo leto bi moral nastopati pevski zbor pri koncertih, v prvi vrsti ob skupščinah naše Zaveze, izjemoma pa tudi ob drugih možnih prilikah.

Član pevskega zbora bi bil lahko vsak napredni glasbeno naobraženi ljudskošolski, meščanski ter vadnični učitelj in učiteljica ter srednješolski profesorji.

Ustanovitev tega pevskega zbora bo najlepša čestitka naši Zavezi k njeni 25-letnici! Prvi nastop naj bi bil 15. avgusta prihodnjega leta ob zaključku Zavezinega jubileja in na predvečer jubileja slovenskega Sokolstva. Tisti večer bodo mnogošte-vilne slovanske sokolske čete dospele že v Ljubljano. Za nas bi bil ta prvi nastop ob jubilejskih dneh izrednega in nepre-ocenljivega moralnega pomena!

Res je, idealno je tako pevsko združe-nje; a če kje, je to izvedljivo med nami! Ustanovitev Zavezinega pevskega zbora bo sigurno najlepši venec našega idealne-ga delovanja!

Pripomba: Ta oklic naj se smatra sa-mo kot ogrode k skorajšnji ustanovitvi »Pevskega zbora učiteljske Zaveze«. Vod-stvo Zaveze je ta načrt v svoji drugi letošnji seji z radostjo sprejelo. Zategadelj je odredilo, da naj ta osnutek vsi pevci in pevke, ki so v naši Zavezi, natančno pre-gledajo, posebno še skladatelji in pevo-vodje učitelji, in naj blagovole prav za-nesljivo pismeno sporočiti najkasneje do 15. novembra t. l. zavezinemu tajniku V. Rusu, učitelju v Kranju, svoje pomisleke o podanem načrtu te najnovejše naše or-ganizacije.

Posebno praktični migljaji od prizna-nih naših glasbenikov bodo pripravljale-mu odboru, ki se sestane v Ljubljani dne 19. novembra t. l. ob 2. uri popoldne v pro-storih »Učiteljske tiskarne« k svoji prvi seji, vrlo dobro došli. Na podlagi tega oklica in doposlanih praktičnih migljajev se sestavijo pravila in poslovni pevski red.

Vse predpriprave v tem oziru bo vo-dil do občnega zbora pripravljalni odbor. Vaznejši sklepi se bodo sproti objavljali v stanovskem glasilu. Članice in člane naše-ga pevskega zbora bodo sprejemala posa-mezna Zavezina učiteljska društva, ki bo-dó o tem obveščena potom okrožnice.

Le krepko naprej vsi brez izjeme k novemu častnemu delu!

Vodstvo »Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev« v Ljubljani, dne 27. ok-tobra 1912.

L. JELENC,
predsednik.

V. RUS,
tajnik.

V zasmeh!

Deželni šolski svet v Ljubljani je te-daj srečno prijal v svojem klerikalnem fanatizmu do tega, da je odličnega okraj-nega šolskega nadzornika vrgel med šaro in čisto navadnega človeka imenoval, ozi-roma predlagal v imenovanje. Izkušen šolnik, nepristranski nadzornik, ki je učiteljeval 29 let, je sedaj prezrt, slab učitelj,

a boljši klerikalni priganjač, ki služi komaj 11 — reci: enajst — let, pa je predlagan. Lepo je to, še lepše kakor Gostinčarjevo državnozbornsko poslanstvo! Deželni šolski svet s tem svojim predlogom kranjsko šolstvo in učiteljstvo naravnost zasmehu-je, ker mu je menda znano, da mora nad-zornik biti trezen, miren in nepristranski človek. Misli pa naj si sedaj vsak, kako bo ta neizkušen človek, ki še sam potre-buje temeljitega nadzorovanja, nadzoro-val in svetoval ter vodil vse šolstvo v okraju. Učiteljstvo novomeškega in črno-majlskega okraja bo sedaj podrejeno za-grizenemu Slomškarku in fanatičnemu kle-rikalcu, dalje človeku, ki se je povsod, za-radi svoje brezskrbnosti z ljudstvom, pre-piral in ki je javno pozival na boj na nož! Kakšna bo objektivnost tega klerikalnega priganjača napram naprednemu učitelj-stvu, kako bo zaupanje učiteljstva v ta-kega izrazitega, nazadnjaškega učitelja, ki se v slepi pokorščini v prahu valja pred vsakim klerikalcem! Ta človek bi bil k večjemu primeren nadzornik mežnarjev, klerikalnih »telovadcev« in Marijinih de-vice, milijon kilometrov pa je še daleč od sposobnosti za mesto šolskega nadzornika. Deželni predsednik bi lahko to vedel, saj so listi že večkrat prinašali o Štruklju, katerega se vse to tiče, lepe stvari. De-želni predsednik bi lahko tudi poznal dose-danega nadzornika Turka, saj je vendar že dosti dolgo časa okrajni šolski nadzor-nik. Ako je tako postopanje vredno ugleda ljudskega šolstva, to naj si baron Schwarz dovolj razmišljati in potrebno ukreniti, če je še čas, da ostane Štrukelj to, kar je, namreč klerikalni priganjač. — Nadzorni-štvo naj se pa poveri takemu šolniku, ki sedi na tako mesto. Drugače bomo rekli: Kdor predlaga take ljudi za okrajne šolske nadzornike — zasmehuje šolstvo in učiteljstvo!

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

zavzel, pa mu je bržkone za temeljitejšo nastudiranje primanjkovalo časa. Med solisti gre pohvala Križaju za kreacijo Doalanda. Križaj je zmerom dober, v petju in igri izvrsten, zato o njem ne izgub-ljam besed. Krmarija je čedno podal Ko-vač; »Večnega mornarja« Fejfar, ki ima prijeten bariton v srednji leži, nižina je slaba. Primadona Orlova je pela Sento zadovoljivo, pričakoval sem več. Časih je občutno distonirala (v baladi II. dejanje). V vlogi Erika se je predstavil novi teno-rist Blass. »Junaški« tenor to nikoli ni, nasprotno preveč mevžast je. Njegov glas je jako podoben onemu tenoristu Nevole, ki je bil svojčas angažiran na ljubljanskem gledališču, pa je čez noč iz Ljubljane iz-ginil. Mogoče bo pri prihodnjem nastopu sodba ugodnejša. Malo vlogo dojilje Mary je dostojno odpela Peršlova. Zbor (poseb-no ženski začetkom II. dej.) zasluži po-hvalo ne le za petje, marveč tudi za ži-vahno igro.

Insencija opere z danimi sredstvi dobra, režija prav tako. Gledišče — prvič v sezoni — skoro razprodano. —a.

»Večnega mornarja«

so ponavljali v četrtek in nedeljo zvečer. Pri tretji predstavi so nedostatke, ki sem jih v poročilu omenjal, deloma odpravili. Orlova (Senta) je bila razpoložena. Di-stonirala je manj kot pri premijeri. Fejfar (Holandec) se je v drugem dejanju poseb-no razvnel in je bil na nekaterih mestih res dober. Križaj (Daland) in Kovač (kr-

LISTEK.

Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

Večni mornar. Romantiška opera Ri-harda Wagnerja. I. dejanje. Norveški mornar Daland se vrača domov. Ladjo mu занese ljut vihar med pečine. Mo-štvo leže k počitku v upanju, da se morje pomiri, le krmar ostane na straži. Pa tudi on zaspi. Medtem se morje iznova raz-buri in mimo priplove ladja z rdečimi ja-dri in črnimi jambori. Izstopi Holandec, bled mož s črno brado, in toži o svoji ne-sreči. Ker je nekoč zvestobo prelomil, mora jadrati do sodnega dne. Rešen bi bil le, če najde žensko, ki mu ostane zvesta. Toda bil je že tolikrat varan, da na re-šitev niti več ne upa. Morda sedaj dobi zaželjeni mir? — Daland se zbudi, stopi na krov in ogovori Holandca. Ta ga prosi gostoljubnosti, mu ponuja svoje zaklade in ko sliši, da ima Daland lepo hčerko Sen-to, si jo izprosi za ženo. Daland je zado-voljen, morje se umiri, ugoden južni ve-ter zaveje, in ladje odplovejo proti Da-landovemu domu.

II. dejanje. V Dalandovi hiši. Deklice predejo in pojo. Na steni visi slika Ho-landca. Senta jo zamišljeno gleda in za-poje povest (balado) o njem, ki ga hoče s svojo zvestobo rešiti. Sento pa ljubi lovec Erik in jo svari pred tujcem, ki ga

s seboj privede oče. Zaman. Senta želi in prosi Boga, da nakloni Holandcu ženo, ki mu bo zvesta. V tem se vrata odpro, oče in Holandec vstopita. Nemo si gle-data s Sento v oči in ko oče odide, prispeže Senta Holandcu zvestobo do groba.

III. dejanje. Noč. Na Dalandovi ladji ob zaroki Sente s Holandcem veselje in ples, na ladji Holandca grobna tišina. Za-man ponujajo vesele dekle Holandčevim mornarjem jedila in pijače. Morje se kar hipoma raztogoti, veter žvižga, iz Ho-landčeve ladje se začuje petje. Norveški mornarji se prstrašeni skrijejo. Senta na-stopi, zanjo Erik, ki ji predbaciva, da mu je ob očetovem odhodu obljubila zvesto-bo. Holandec prisluškuje, sliši besedo o nezvestobi in plane razburjen proti Senti: njegova sreča je izgubljena, ker mu tudi ona ni zvesta. Nikdar ne bo rešen zato-rej zopet hajd na pot večnega mornarja. Ne poslušaj Sentinih ugovorov, pove, kdo je in odjadra. Senta mu do smrti zvesta skoči v morje, ladja Holandca se potopi, v ozadju se prikaže izpremenjena večni mornar in Senta.

Na skoro štiritedenski vožnji po mo-rju iz Rige v London je Wagner doživel leta 1839. grozo viharjev, ki so zanesli ladjo v neko norveško pristanišče. Prišla mu je na misel pravljica o Holandcu, ki večno mornari. Sklenil je uporabiti to snov za opero in je komponiral l. 1841. »Večnega mornarja« (Der fliegende Hol-länder). Z njim se začne Wagnerjeva re-forma, ki je z njo naletel na hud odpor pri

pristaših oblike starih italijanskih in fran-coskih oper. Prvič je pokazal Wagner idejo enotnosti opere po takozvanem vo-dilnem motivu (Leitmotiv). Njegov prin-cip je bil ta-le: glasba mora biti v naj-tesnejši zvezi z dejanjem na odru, s po-ezijo in scenično uprizoritvijo. Melodija naj izvira iz besede deklamacije. Orkester ne spremlja samo, ampak ima svojo samo-stojno vlogo in ilustrira dejanje. Uvedel je vodilni motiv, ki znači neko osebo ali dejanje na odru in ga slišimo največkrat pred nastopom dotične osebe. V »Več-nem mornarju« je vodilni motiv v prvih taktih Sentine balade (II. dejanje). Pogo-steje se uporabljali vodilni motiv pa šele v poznejših Wagnerjevih operah.

Ob 30letnici Wagnerjeve smrti je tudi slovensko gledališče hotelo proslaviti spo-min nesmrtnega pesnika-skladatelja in je uvrstilo v letošnji operni repertoar »Več-nega mornarja«. Četudi upoštevamo naše mizerne razmere in razne nedostatke, ki preko njih skoro ni mogoče, povemo od-kritosrčno, da je uprizoritev nosila pečat površne priprave in je bila le deloma za-dovoljiva. Mučno so vplivali nesigurni vstopi orkestra (posebno pri recitativih), znatno so ga lomile viole in čeli v pred-igri k prvi ariji (I. dejanje), pogrešal sem izrazitosti v prvih violinah in kompaktnosti v godalnih. Samo obsebi je umljivo, da orkester (čez 30 godcev) ne more de-lati »strašnih« morskimi viharjev. Teh po-manjkljivosti ne pripisujemo na rovaš ka-pelniku Hrazdri, ki se je za delo toplo

Brez vrednosti je naše delo.

Dr. Lampe je eden najzagrizenejših sovražnikov šole in učiteljstva sploh. On tega tudi ne prikriva, ampak očitno pove, da je ljudska šola in vsa šolska izobrazba čisto odveč. To on govori v priči Slomškarjev in Slomškaric, ki pa so tako pnižni oboževalci Lampeta, da mu celo ploskajo, kedar biča njih in njihovo delo. Zgodilo se je na nekem gospodinjstnem tečaju, ki ga je vodila znana zagrizena Slomškarica, pri javni preizkušnji novopečenih katorških gospodinj, da je rekel Lampe: »Glejte, koliko ste se naučile! To je več vredno, kakor izpričevalo ljudske šole!« — Seveda nam ne prihaja na misel, zavračati Lampeta, pač pa vsem zavednim tovarišem in tovarišicam, ki imajo še kaj stanovskega ponosa, podajemo zopet en neovrgljiv dokaz, kakšni prijatelji šole so klerikalci! Kar je Lampe rekel, ni sicer nič novega. Še celo prav stara reč je, ampak za sedaj in tudi za naprej nam daje misliti, kaj se bi zgodilo, če bi Lampe in klerikalizem dobila vsa otlaster nad šolstvom. Zaeno pa je to tudi merilo tistih učiteljev in učiteljic, ki pod okriljem Slomškove zveze hočejo delati za izobrazbo ljudstva. Kaj jim hočemo reči, ako celo ploskajo takim izjavam, kakor je Lampetova? Morda se ne zavedajo, da se tiče tudi njih?! Mogoče — ali pa še celo gotovo! Zato pa morajo biti bodoči šolski nadzorniki iz njihovih vrst!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okoličje zboruje v četrtek dne 7. novembra 1912, točno ob 10. uri. Vzporedno zborovanja bo tale: 1. Zapisnik o zborovanju dne 2. maja 1912. 2. Dopisi in razgovor o njih. 3. Razna poročila o stanovskih skupščinah v Celju in v Ptuj. 4. Poročila o sešanjih odborov »Lehrerbund« in »Zveze«. 5. Slučajnosti. K polni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 10. listopada t. l., dopoldne ob poldnesi uri v šolskem poslopu na Zidanem mostu po sledečem dnevnem redu: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Poročilo o XXIV. glavni skupščini Zveze v Celju in o obnem zboru Zveze v Ptuj. 4. Podajanje tovariša Jurka sen. 5. Slučajnosti. Tovariši, tovarišice! Bi li ne kazalo posetiti zopet enkrat polnoštevilno našega itak redko se vrščega zborovanja in pokazati, da vemo ceniti učiteljsko organizacijo? Ne iščite izgovorov, temveč prihitite vsi, ki še čutite ljubav do svojega poklica in Vam ni kolegialnost brezpomembna beseda. Na veselo snidenje! Odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 7. novembra t. l., v Slov. Bistrici v hotelu Avstrija ob 10. predpoldne ob nastopnem vzporedu: 1. Zapisnik o zadnjem zborovanju in dopisi. 2. Poročilo delegatov a) o Zvezinim, b) o Zavezinem zborovanju. 3. Poročilo nad-

mar) sta bila na mestu. Hvaliti moram njuno razločno izgovarjavo teksta, česar pri ostalih solistih ni mogoče konstatirati. Orkester je sigurnejše vstopal, grajati pa moram nastavek rogov. Zbor je obče zadovoljil, v zadnjem dejanju pa nekoliko plaval. Dirigentsko nalogo je rešil Hrazdira z vervo in temperamentom. — Gledališko ravnateljstvo je začetkom sezone strogo prepovedalo biljeterjem prepozno došle spuščati v avditorij. Te prepovedi ne respektirajo: nežinirano se gotovi ljudje izprehajajo med predstavo ven in noter in z loputanjem vrač motijo poslušalce. Naj bo že tudi v tem oziru vendar enkrat red!

Ariadna na Naksu.

je naslov novi operi znanega modernega berlinskega skladatelja Riharda Straussa, ki se je prvič uprizorila pred kratkim v Stuttgartu. Kakšno zanimanje je za premiero vladalo, znači dovolj to, da so bile vstopnice že par mesecev prej razprodane. Predstavi je prisostvovalo mnogo gostov iz Berlina, Dunaja, kapelnikov in gledaliških ravnateljev ter kralj in kraljica württenberška. Sodelovalo so najboljši moči, v orkestru je sedelo 35 berlinskih in stuttgartskih godcev mojstrov. Libretto je Strauss napisal Hugo v. Hoffmannsthal, opero je insceniral ženijski režiser Maks Reinhardt. Listi priobčujojo jako pohvalne ocene in trdijo, da je glasba »Ariadna na Naksu« težka in subtilna ter sploh najlepša, kar je Strauss napisal. Ker se uprizorje poleg omenjene še ostale Straussove opere »Feuersnot«, »Salome«, »Elektra« in »Rosenkavalier« bo ta teden v Stuttgartu pravi »Straussov teden«.

učitelja tov. Kukoviča A. iz Črešnjeveca o kmetijskem tečaju, prirejenem za ljudsko šolske učitelje tekom letošnjega leta na kmetijski šoli v St. Jurju ob Južni železnici. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi tega zborovanja vabi odbor.

Srednješolski vestnik.

** Goriška gimnazija šteje dijakov okolo 1200. Le še tri gimnazije so, ki imajo več učencev, te so v Galiciji: v Levovu I. ima dijakov 1378, v Levovu IV. ima dijakov 1420, v mestu Stryju je gimnazijcev 1332. Ali tu treba pribiti, da te tri gališke gimnazije so deljene v oddelke s svojim voditeljem; v Gorici pa je za tak velik zavod en sam voditelj, ki ima pod svojim vodstvom 45 profesorjev, ne všteti višje pomožne učne moči. — Prvi razred ima 7 oddelkov; v teh oddelkih je okolo 350 učencev. V nemškem oddelku prvega razreda je 30 italijanskih dijakov, 17 slovenskih in 6 ali 7 nemških!

** Izpit iz slovenske stenografije je pred izpraševalno komisijo v Zagrebu letos položil prof. Jos. Fistravec (žensko učiteljšče v Gorici). To je sedaj šesti Slovenec, ki ima izpit iz stenografije (in sicer v Zagrebu).

Književnost in umetnost.

K. Widrovo »Moje prvo berilo« je zadobilo aprobacijo c. kr. naučnega ministrstva z dne 11. oktobra t. l. Na razna vprašanja in naročila na ta abecednik javljamo tem potom, da knjiga še ni založena, ker se je tiskalo le toliko izvodov, kolikor se jih je potrebovalo za aprobacijo in reklamo. Pač pa pride knjiga kmalu v tisk, tako, da jo bodo mogle šole na Štajerskem, ki prične šolsko leto s 1. aprilom, že uvesti takoj spomladi, ostale šole, kjer je sprejeta, pa s šolskim letom 1913/1914.

Vkljub silnim napadom na K. Widrovo »Moje prvo berilo« od strani Slomškarjev je dobila ta knjiga ministrsko aprobacijo in se bo uvedla s prihodnjim šolskim letom v vseh onih okrajih, kjer je bila ali še bo sprejeta pri okrajnih učiteljskih konferencah. Da vidijo prijatelji in nasprotniki te prepotrebne knjige, kako krivični in neopravičeni so bili napadi na »Moje prvo berilo«, ki so izvirali edino iz strankarskih nagibov, navedemo tu nekaj točk iz zadnje ocene enega najboljših slovenskih pedagogov-strokovnjakov, na podlagi katere ocene je izšla aprobacija. Med drugim pravi: »Referent kann nicht umhin, in einigen Worten auf eine Besprechung der vorliegenden Fibel einzugehen, die in der Ausgabe vom 2. Juli der politischen Zeitschrift »Slovenec« in Laibach erschienen ist. Man kann sich des Eindruckes nicht erwehren, daß die erwähnte Beurteilung vom Geiste der politischen Gegnerschaft, vielleicht sogar vom Geiste einer bevorstehenden Konkurrenz diktiert worden sei. Die offenbare Sucht, Mängel zu entdecken, und der gehässige Ton zwingen zu dieser Annahme.

Es ist nicht die Aufgabe des Referenten, auf die einzelnen, in der erwähnten Besprechung vorgebrachten Einwürfe des näheren sich einzulassen. Werden doch vom Gegner einzelne Einrichtungen des Buches als Mängel gerügt, die von den amtlichen Begutachtern als Vorzüge aufgezählt werden. Gewiß ist, daß der Berichterstatter des »Slovenec« die neuere Fibelliteratur und die neueren Fortschritte auf diesem Gebiete nicht kennt und nicht zu würdigen versteht, somit kein Fachmann ist.

»Das religiöse Moment sei im Buche nicht berücksichtigt, meint der Kritiker. Daß das nicht richtig ist, wäre nicht schwer zu beweisen. Gebete kommen darin allerdings nicht vor. Es ist doch die Frage, ob das Gebet nicht zu heilig ist, als daß Kinder daran ihre schwerfälligen Leseübungen vornehmen sollten. Wäre das nicht eine Profanierung des Gebetes? Wenn in der Fibel nicht immer und immer wieder auf religiöse Momente Bezug genommen wird, so ist das pädagogisch vollkommen richtig. Das Buch ist ja Kindern bestimmt. Daß die Erziehung religiös sein soll, daran wird heute ein vernünftiger Pädagoge kaum zweifeln. Glaubt jedoch der Kritiker dies durch Worte und Redensarten zu erreichen, die er den Kindern in den Kopf eintrichtert? Auch das salbungsvollste Buch ist keine Bürgschaft für den Erfolg der religiösen Erziehung. »Der Ton macht die Musik«. Und diesen Ton kann man in ein Buch nicht drucken lassen, am wenigsten in eine Fibel.

»Wenn also das bereits früher abgegebene Urteil zusammengefasst wird, so lautet es: Das Buch ist nicht ganz einwandfrei. Welches Buch ist es? Aber es überragt alle übrigen seiner Art in der slowenischen Literatur mannshoch.« ltd.

Iz te strokovnjaške ocene je razvidno, kako podlo je bilo nasprotovanje raznih Jevličev in drugih enakih pedagogičev proti »Mojemu prvemu berilu«. Dobra stvar mora najti pot skozi vrste takih nasprotnikov pred svet. Gospodje Slomškarji, kar pero v roke in spišite kaj boljšega, če morete. Verujte pa, da med naprednim učiteljstvom ne bo najti podleža, ki bi iz samega strankarstva grajal kaj dobrega samo zato, ker je prišlo iz nasprotniških vrst. In v tem tiči največja razlika med vami in nami.

Slovenska šolska Matica. P. n. gg. poverjeniki prosimo, da čim prej pobero društvenino za leto 1912., oziroma p. n. člane prosimo, da pošljejo vsak 4 krone svojemu poverjeniku v okraju. Nekateri člani pošljajo letnino kar naravnost Slovenski šolski Matici v Ljubljano, to je sicer dovoljeno, vendar nam je ljubše, če pošlje vsak svojo letnino poverjeniku dotičnega okraja. »Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju« je priglasila 99 članov S. S. M. in 7 članov za H. S. M. — Novi poverjeniki: za Ljubljansko okoličje (okoliški okraj) g. Fran Lavtižar, nadučitelj v Šiški; za Logaški okraj (Logatec-Cerkljica-Lož) g. Leopold Punčuh, nadučitelj v Gor. Logatcu; za Sežanski okraj (sodni okraj Komen) Alojzij Macarol, nadučitelj v Sempolaju pri Nabrezini. Namesto pokojnega Antona Stresa bo še te dni imenovan nov poverjenik. Do danes še 37 poverjenikov ni poslalo imenika in društvenine za leto 1912. in sicer s Kranjskega 7, s Štajerskega 17, in s Primorskega pa 9.

Politiški pregled.

* Državni proračun. V primeri z letom 1912, ko so troški proračunjeni na K 3,049.416.394, izkazuje ta proračun K 87.786.172 večjo potrebnost. Pokritje izkazuje K 157.391.195 več dohodkov nego proračun za leto 1912, ko so dohodki proračunjeni na K 2.985.090.344. Na posamezna ministrstva razdeljeni so se izdatki pomnožili okroglo v milijonih kron:

Za skupne zadeve	16,8
ministrstvo notranje zadeve	7,4
ministrstvo obrambe	3,4
ministrstvo naučno	8,3
ministrstvo finančne	4,3
ministrstvo trgovinsko	0,0
ministrstvo železniško	42,5
ministrstvo poljedelsko	1,3
ministrstvo pravosodno	1,3
ministrstva javnih del	4,7
pokojnine	6,5

Za trgovinsko ministrstvo je proračunjenih 9 milijonov manj izdatkov. Med temi izdatki pa ni uračunjena vsota 20 milijonov kron za novo telefonsko omrežje. Večji dohodki so proračunjeni pri finančnem ministrstvu na 84 in pri železnica na 40 milijonov K. Ako pa vojna na Balkanu ne bo hitro končala, ali če pride celo do kakih evropskih komplikacij, je gotovo, da izostanejo toliko pri enem, kolikor drugem proračunjeni večji dohodki.

* Nemec govori za Jugoslovane. Nemški svobodomislec poslanec Zenker je govoril v drž. zboru objektivno in popolnoma v jugoslovansko zmislo, ko je obravnaval zunanji položaj države: Avstrija mora biti neutralna pri sedanjih bojih na Balkanu, ker si le tako lahko pridobi prijateljev, ki jih rabi. Trgovinski interesi Avstrije na Balkanu gredo skozi srca balkanskih Slovanov, a tudi s svojimi lastnimi Jugoslovani mora začeti drugače ravnati, ne pa nadaljevati tako, da hujša na nje državne pravdnike in v Cuvaje. — Nemci morajo sodelovati, da se Avstrija avtonomizira, in ne nadaljuje take uradne politike. (Pritrjevanje pri Slovanih). — Besede Zenkerjeve so take, da bi človek mislil, da se je vendar že začelo izpreminjati nemško naziranje o Jugoslovanih. Dosedaj še ni govoril v avstrijski zbornici nobeden Nemec tako in če bi pomen Zenkerjevih besed postal točka v programu kake nemške stranke, bi prišlo na Avstrijsko ono, česar še nismo videli — pravica.

* Zavarovalni monopol v Avstriji. Glasilo za češko zavarovalništvo poroča, da uvedba zavarovalnega monopola v Italiji jako ugaja avstrijskim vladnim krogom in da so napravili že korake, da preiščejo pod katerimi pogoji bi se dal tak monopol tudi v Avstriji uvesti.

* Avstrijsko zračno brodogradnjo. Tvrdka S. M. Rotšild je darovala 100.000 K centralnemu komiteju za stvaritev avstrijskega zračnega brodogradnje. Ravno tako svoto v tisti namen je nakazala tvrdka bratje Gutmann.

Kranjske vesti.

—r— Iz ljudskošolske službe. Za suplentinjo na ljudski šoli v Žalzi je imenovana absolvirana kandidatinja Marija Ko-

ritzka, namesto učiteljice Frančiške Bestvu, ki ga je sklenil dež. zbor kranjski vizorčno učiteljico na sedaj v dvorazrednico razširjeno ljudsko šolo v Kovorju je imenovana Ema Mesesnelova. Za suplentinjo v Premu je imenovana namesto obolenle učiteljice A. Baševa dosedanja suplentinja v Budanjah Amalija Širokova.

—r— Zakon o šolskem nadzorstvu sankcioniran. »Slovenec« poroča: Cesar je sankcioniral zakon o šolskem nadzorstvu, ki ga je sklenil dež. zbor kranjski v zadnjem zasedanju. Glavna izprememba obstoji v sestavi deželnega šolskega sveta in okrajnih šolskih svetov. Zastopnik učiteljstva in deželni šolskem svetu bo odslej imenovan na terno-predlog deželnega odbora. Število članov okrajnega šolskega sveta se pa pomnoži, ker bodo odslej župani in svetovalci vsakega sodnega okraja volili po enega zastopnika.

Štajerske vesti.

—š— Iz šolskega življenja. V nekem kraju okrajnega glavarstva Ptuj je krajni šolski svet, kakor mnogokje drugod, po večini klerikalen. Poleg šolskega voditelja je še edino-le šolski ogleda naprednega mišljenja. Zoper njegovo imenovanje od okrajnega šolskega sveta se je krajni pritožil celo na deželnega — brezuspešno. Ker je dotični šolski ogleda obenem c. kr. poštar, so ga hoteli pritisniti pri njegovi višji oblasti, c. kr. poštne ravnanstvu v Gradcu. Tožili so ga (to se pravi: načelnik kot zagrozen klerikalec in podnačelnik, ki je župnik), da je poslal kraj. šol. svetu neko službeno pismo brez znamke, torej z opombo »V šolskih zadevah poštne prostos«. V pritožbi, ki kateri so priložili dotični kuvert, so prosili, »naj slavno ravnanstvo tega šolskega ogleda in poštarja o njegovih dolžnostih primerno pouči.« Na to njihovo pritožbo je dobil krajni šolski svet sledeči odlok: In Erledigung der Beschwerde vom... wird mitgeteilt, daß im Sinne des Gesetzes vom 2. Oktober 1865, Akt. II., Punkt 8, die Korrespondenzen der Ortsschulräte, welche zur Aufsicht berufen sind, an den Ortsschulrat in Schulangelegenheiten portofrei sind. Da der Ortsschulrat in A. nicht im Postorte I. selbst seinen Sitz hat, so kann auch der Korrespondenz des Schulaufsehers I. I. in I. an den Ortsschulrat in A. die Portofreiheit nicht abgesprochen werden.« Kler. denunciantje so jo torej pošteno dobili po nosu!

—š— Razpisana učiteljska mesta. Na štirirazredni ljudski šoli v Leitersbergu-Karčoyini (I. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja ali učiteljice. Prošnje do 15. novembra. — Na šestrazredni ljudski šoli v Pobrežju pri Mariboru (I. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja. Prošnje do 20. novembra. — Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Križu (III. krajevni razred) je razpisano mesto učitelja. Prošnje do 15. novembra.

—š— Deželni šolski svet štajerski je v svoji zadnji seji imenoval: Učiteljsko suplentinjo v Cirkovcih Marijano Požar definitivnim učiteljem istotam; definitivnega učitelja in provizorčnega šolskega voditelja na Polensaku Jožefa Gorupa definitivnim nadučiteljem istotam; definitivnega učitelja pri Sv. Miklavžu pri Ormožu Franca Karbasa učiteljem na Hajdinu; definitivno učiteljico v St. Vidu pri Ptuj Anjo Bezjak učiteljicam na Hajdinu; formalno učiteljico ročnih del v Šoštarju Marijo Trobej učiteljicam ročnih del za Šostanj in Topolšico; definitivno učiteljico v St. Volfgangu v Slov. gorah Josipino Belšak učiteljicam pri Sv. Roku ob Sotli; učiteljsko suplentinjo v St. Janžu pri Sp. Dravogradu Adelo Šmid, definitivnim učiteljem istotam. — V stalni pokoj je stopil nadučitelj Ivan Kocmut v St. Urbanu pri Ptuj. — V začasni pokoj pa učiteljica Helena Jenko v St. Jakobu v Slovenskih gorah.

Goriške vesti.

—g— Nekaj o ravnateljih na goriških srednjih šolah. V »Edinosti« čitamo: »Ravnatelj ženskega učiteljšča se kaže napram svojim gojenkam izredno strogega. Prepovedal jim je celo obisk predavanja v Trgovskem domu. Ta prepoved je tako čudna, da nam je zastala sapa, ko smo zvedeli o njej. Ne bi imeli nič proti temu, ako bi šla njegova delikatnost tako daleč, da bi prepovedal tuptam kako predavanje, ki bi se mu zdelo »neprebavljivo« za gojenke, a da prepoveduje vsa predavanja kar »en bloc«, s tem se kaže le preveč brezobzirnega. — Ravnatelj moškega učiteljšča je prepovedal vsem učiteljščinikom obisk čitalnice akademičnega društva »Adrija«. Ogledal smo si čitalnico, v kateri so na razpolago vsi slovenski in mnogo francoskih, nemških in italijanskih listov, iztkali smo po vseh kotih, a nismo dobili ničesar, kar bi zahtevalo tako stroga ukrepa napram učiteljščinikom zad-